

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru z pošiljanjem
na dom

za celo leto . 3 fl.
» pol leta . 1 fl. 50 k.
» 1/4 » . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
» pol leta . 1 fl. 30 k.
» 1/4 » . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 20.

V Mariboru 29. avgusta 1867.

Tečaj I.

Kamen namesto kruha.

Minister notrajnih opravil nas je osrečil zopet z novim ukazom glede rabe slov. jezika v političnih uradih. Koliko zrna ima ali prav za prav nima ta ukaz glede ravnopravnosti, presoja naš dopisnik iz Slov. Bistrice. Po tem dopisu naj ga sodijo naši braveci. Kaki pomen da ima ta ukaz, tega si nismo mogli pri naj boljji voji pojasniti. Če ima pa politično podlago, celo če ima pričenjati politiko, ki naj bi napeljala slov. vodo na ministerski mlin, naj si bodo vladujoči možje svesti, da je Slovenec toliko dorastel, da ne bo — vsem pomotam naših državnih poslancev in kljub — prodajal za toto lečo svojega prvojenstva. Dosedanja bridka skušnja nas je čisto in temeljito ozdravila one otročje sanjarije, v ktorej smo „živio“ klicali, če je izustil minister v zadregi ali pri dobri volji besedo: ravnopravnost.

Namena zaukazovega, kakor pravimo, ne moremo prav ceniti, kar nas pa zanimiva, je pri tej priliki po časnikih razneseni glas, da po avtentičnih preiskavah pri 20 okrajnih uradih na slov. Štajerskem med 63 višimi uradniki (koncipisti) ni jih več kakor 3, in med 68 nižimi (manipulanti) ni jih več kakor 7, ki niso popolnoma zmožni slov. jezika. O teh poizvedah danes ne črnemo besedice. Poizvede so uradne in avtentične (polnoverne) toraj zanesljive kakor klin v steni.

121 viših in nižih uradnikov na slov. Štaj. toraj je popolnoma zmožnih slov. jezika, in vendar se rešujejo slov. vloge, ktore tu pa tam izročajo naši pravdniki, bilježniki in zasebniki toliko da ne zmiraj le nemški, dasiravno imamo celo zbirko zaukazov, okrožnic in odgovorov na slov. interpelacije, ki uradnikom zapovedujejo, da morajo *) slov. vloge tudi slov. reševati; in vendar se je nekaznovano predrznil neki okrajni urad v nemškem odloku odgovoriti slavnomanemu našem rodoljubu na njegovo slov. vlogo, da jo urad sicer ne ume, da jo pa vendar reši po prosvičevem želji (!), pa ga ob enem tudi posvarilo, naj se v prihodnje ana takega rogoviljenja, kajti uradu ni nikakor volja slediti prosvičevca na njegovo političnostališče. Ali se to ne pravi dajati otroku kačo mesto jegulje!

Enakopravnost nam je zagotovljena po postavi in cesarjevi besedi in vendar bi vam mogli praviti o pravdniku, kteremu je naložila deželna sodnija v Gradcu kazen 50 fl., ker se je posluževal v jednom spisu slov. jezika; še le najviša sodnija mu je odvzela kazen.

Uradnim predstojnikom je zaukazano, da si morajo za povabila, varstvene dekrete, izroke (edikte) in manje vedno enake odloke poskrbeti natisnjenih slov. obrazov in le take pošiljati med ljudstvo; in vendar bi vam mogli praviti o poštem uradniku, ki si je moral takih obrazcev skrivaj od oddaljenega tovarša izprositi, ker mu jih njegov predstojnik ni hotel priskrbeti.

Kako se življenje greni takim uradnikom, ki bi radi pravični bili slov. jeziku, lahko si mislite sami če vam povemo, da se rabi v ta namen vsako sredstvo, če bi bila tudi — denunciacija (ovada). Tako je neki grajšček in pravdnik,

*) Nekemu teh ukazov pristavljene besede „naj rešujejo kolikor je mogoče sloven.“ so po teh zanesljivih (!) poizvedah prišle ob vso praktično veljavo. 10 slovensčine nezmožnih uradnikov med 121 zmožnimi po človeški pameti nikakor ne morebiti krijih, da bi bila raba slov. jezika nemogoča.

ki v štaj. deželnem zboru možato koraka za liberalno (?) zastavo kajsersfeldovo, zažugal takemu uradniku: naj se ne sili preveč s slovensčino, kajti njemu (kajsersfeldovemu liberalcu) je treba izreči lejedno besedico, da se uradnik prestavi, in že se bo zgodilo. Škoda da je ni rekel tiste mogočne besede; gotovo bi se bilo vstreglo uradniku priti iz take soseske.

Dokler bode zaukaze glede ravnopravnosti vsakdo po svoje smel tolmačiti, se ne bomo čudili, če se bodo celo zasebni ljudje poklicane čutili uradnijam dajati povelja. Naj posvetimo še te besede z lepo prigodbico. Pravdnik izroči za svojo stranko slov. prošnjo uradnji; tu jo zagleda poštenjak, ki se je prelevil iz Slovenca v Nemca in zapiše na prošnjo: „Mariborska okrajna sodnija v enakih slučajih stranke pred se pokliče in poizveda, ali so zmožne slov. jezika in zadovoljne s tem, da se poslužuje njih pravni zgovornik, slov. jezika.“ Ie glej! odlok na slov. prošnjo je bil slovenski in nemški, O ljuba neodvisnost uradnikova!

Pa tu je bilo še dobro — odlok je bil vsaj slov. in nemšk. Tako dobro se ni godilo nekej prošnji iz Sv. Jurja na Ščavnici. Tam se je hotela vstanoviti nova čitavnica in izročila so se čitavnična pravila namestniji graškeje v potrjenje. Ta pa jih pošlje nazaj z nalogom, da se ima prideti slov. pravilom tudi — nemška prestava. S kako vestjo bo pač ta namestnija priporočala po najnovejšem zaukazu svojim uradom naj skrbe, da ne bodo imeli odslej Slovenci pravičnega vzroka pritoževati se. Ali se ne bo glasilo njeno priporočanje kakor: Poslušaj me, pa ne glej me? Da je občni sodni postopnik od leta 1781 stal glede ravnopravnosti jezika na višej stopnji, kakor naj viša deželna oblast 420.000 Slovencev leta 1867, to je — da ne rečemo preveč — čudno. Imenovani postopnik namreč tirja le prestav takih pisem, ki niso spisana v sodnijskem ali katerem izmed deželnih jezikov. Ali morda namestnija ne ve, da je naš deželni jezik slovenski? — Če se že nismo v Avstriji nič naučili, tega nam ne more po tem odloku nihče očitati, da bi ne bili nič pozabili; ker danes to ne velja, kar se je brez ovinkov pripuščalo leta 1781.

Kdor dalje pride po svetu, vedel bo brž ko ne še več takih „pričic iz vsakdanjega življenja.“ Menda pa že tudi te zadosti kažejo, da si ravnopravnost ne sme zlatih hribov obe-tati, čeravno imamo — jeden nov ukaz in smo zvedeli, da zna 121 uradniku na slov. Štaj. natančno slov. jezik. Kdor bode hotel pravici celo pa ravnopravnosti na noge pomagati, moral si bode svest biti besed pruskega kralja Friderika velikega, ki pravi; „Če imajo postave resnično dobre biti, morajo biti natančno in jasno izražene, da jih ne bode mogla zvijača (chicane) napak obračati, njih pravega duha kvariti ter naj veče blago državljanovo svojevoljno in brez pravil razsojati.“

Po teh besedah bi h koncu še prosili može, ki so nam oni dan priskrbeli abecednik za šole, zdaj abecednik za uradnike, naj bi skrbeli še za — abecednik za postavodajavce.

T.

● Madžarih.

(Iz Svetozora.)

(Konec.)

Ni bilo tedaj v ogerskem kraljevstvu narodnega pritiskovanja in morda nam sam Szalay in jegovi privrženci ne

morejo pokazati vladarja, ki bi se bil za to potegoval, da bi se vsi jegovi narodi Slovaki, Rumuni, Rusini, Srbi, Hrvati, Slovenci in Nemci bodi si s dobra ali s huda pomadjarili, celo o kralju Matiju Korvinu bi se to ne dalo dokazati. Ravno tako so bili tudi stanovni ogerski dolgo časa dalje vseh takih krivičnih prizadetev. Vsaj še ni davno tega, kar so ogerski velikaši in posestniki ljudstvo na svojih imanjih in grajščinah brez vse krivice in naj manjšega nasilstva pri svojem jeziku puščali, ki je bil večidel tudi jim materinski jezik in kterega so sami dobro znali in znati morali, ako so se hoteli z svojimi podložniki, med kterimi so živeli, razgovarjati. Ne bilo bi težko naštetih nekoliko plemenitnih roduv na Slovaškem, v kterih se je splošni spisovni jezik česki že marljivo gojil, ko še na Českem in Moravskem ni imel pristopa v palačah.

Še le v minolem stoletju in sicer posebno h koncu se je začelo javiti čim dalje tim silneje prizadevanje Madjarov, da bi njihov jezik na izgubo ostalih narodnosti postal gospodujoči jezik v celi kroni ogerski. Od te dobe še ni minolo 100 let in glej! kako je zdaj ta reč na Ogorskem. Ako bi dedi pokolenja sedajnega iz grobov povstali, gotovo bi se čudili, kaj se je v času primerno tako kratkem na Ogorskem pomadjarilo. Noter do leta 1848 je to šlo neprenehoma hitrih korakov naprej. Po prekuciji l. 1849 je nastopil desetletni prestanek, od te dobe pa, od ktere je jenjal Bachov absolutizem, je popolnoma vrh doseglo napenjanje onih, kteri se niti krivice niti nasilstva ogibljejo in ki hočejo napraviti deželo madjarsko. V cerkvi, v šolah, v uradih z jedno besedo povsodi v javnem življenju ima gospodovati jezik madjarski. Ali je to pravično? Kam to pelje?

Mi nismo neprijatelji nobenega naroda in tedaj tudi ne madjarskega, naopak mi ljubimo ta narod, kterega dobre strani visoko čislamo. Kdo bi Madjara ne častil zavolj njegove dobrosrčnosti, ravnega značaja in poštenosti? Komu bi se ne dopadala krepka in junaška duša jegova? Kdo bi ne povzdigoval Madjara zavolj njegove goreče ljubezni do domovine in naroda, kterim žrtvovati vse in celo življenje je vedno pripravljen? In vendar bi državniški voditelji in načelniki ravno tega naroda v svojem sedajnem prizadevanju in počinjnanju si imeli odgovoriti na dvoje vprašanj, kteri smo gori postavili, namreč prvič ali delajo pravično in drugič ali delajo res lastnemu narodu na korist.

O pravičnosti ne more biti daljšega razpravljanja, ako se držimo načela; "čegar nočeš, da bi tebi bilo storjeno, tudi sam drugim ne delaj in kar je drago tebi, tudi drugim ne jemlji."

Kar se tiče drugega vprašanja se nam vrivajo tele misli. Sicer je resnica, da je sebičnost vrojena vsakemu narodu in vsakemu posameznemu človeku. Vsak bi si želel svoj narod naj mnogobrojniši, naj močnejši. Ni čuda tedaj, da imajo tudi Madjari željo, da bi njihov narod stopil v vrsto onih narodov, kteri imajo določivni glas vsaj v zadevah evropskih. Narod, ki šteje le nekoliko 5.000.000 duš morda še ne kakor Madjari, mora pri tem ostati, da se vdeležuje le tega, kar je pristopnega manjšim narodom. Ali Madjari v svoji še nekoliko vzhodni domišljiji sanjajo o ogromnem Magyar-orszagu, ktero bože v vzhodni Evropi določivno beseda imelo ali po našem zvonec nosilo, in, ker vidijo slabo število svoje si ne vedo drugega sveta, da bi močnejši postali, kakor pomadjarjevati vse druge narodnosti za sedaj vsaj na Ogorskem, Sedmograškem itd. in to tim več, ker je znano, da se izvirno njihovo plemo ravno ne odlikuje, bodi si iz tega ali onega vzroka, po posebni plodovitosti in se toraj tudi jako po malem množi.

To prizadevanje voditeljev madjarskih v mislih imaje boče vsak lahko razumel, zakaj se tako napenjajo, da bi ko naj prej cela njihova domovina le z samimi Madjari obljudjena bila. Pe vendar se zastonj napenjajo in stopaje tako naprej brez vsega obzira padejo lahko sami v nesrečo. Če razumejo resnico, da se ima in mora narod kakor posamezen človek le po svojih močih obnašati, si morejo gotovo z drugimi narodi vred na Ogorskem in poleg njih postaviti dobro bodočnost, nad njimi pa nikdar. Morda si Madjari, Srbe, Hrvate in druge ogerske Slovane pomadjarjajoči vedo sveta. Ali že tudi Rumuni, drugi napotek vzdigujejo mogočno svojo glavo. Zato je prva dolžnost Madjarov in lastna njihova korist, da se opustivši dosedajne napore na škodo drugih narodnosti prijateljsko in bratovsko, kakor je indi bivalo, spravijo z svojimi deželani drugih plemen svoje sicer goječi pa tudi ostalim, kar je njihovega, vošeči in puščajoči. Dru-

gače sami za sebe bič pleto, kajti o velikem kraljevstvu madjarskem ne more biti govora, ampak sami Madjari morejo propasti v valove ogromnega morja, ktero so sami z svojo ošabnostjo in svojevoljnostjo razburkali.

Tega narodu madjarskemu nikakor ne želimo, zato bi se jihovi voditelji imeli ztreznosti in zavesti, da narod svoj vodijo po nevarnih potih.

Zgodovinski spominki za prsto slovensko ljudstvo.

III.

Mala Svetina.

Spisal

Davorin Trstenjak.

Na lepem griču nad železno cesto, ktera drži skoz Ponicvo, Sentjur v Celje v šentvidski fari stoji zala cerkvice, kterej ljudstvo pravi: mala Svetina, ali tudi: mati božja na Zaveršji. Ljudstvo pripoveda, da so jo hajdje (pagani) zidali. Prednja stran (svetišče) je v čistem starem gotičkem slogu (podobi) zidana, rebra imajo starogotška znamenja (grbe) in zunajni stebri so kaj zanemivi za tiste, kteri se pečajo z znanostjo starih cirkvenih staveb. Kamen z gotičskimi črkami ima napis: Anno Domini Millesimo quinto Mariae beatae Virgini, po slovenskem: Leta Gospodovega 1005 v čast častitljive Dvice Marie. Tako je cerkva 862 let stara, stareja ko konjška, ali Zajckloster. *) Doslej ni še nje nobeden zgodovinpisec omenil, in si njene podobe posnel. Vtegne ta zgodovinska črtica marsikterega prijatelja starih cirkvenih staveb tje privabiti. Leta 1005 je vladal cesar Henrik (Arih) II., kteri je Salcburškemu škofijstvu poklonil imanje (praedium, pronja) Admunta v gornjem Štajeru.

Še nekej o realnih šolah.

(Konec.)

Misel o realnih učiliščih ni nova, in spada naj manj v 16. stoletje nazaj. Kakor se je v srednjem veku vse okoli latinskega in tudi okoli grškega jezika vrtilo, povestnica in zemljepis pa se samo po imenu predavala, so se pozneje na Nemškem v nekih gimnazijah posebni realni razredi delali, kder so učenci, želeči se popolnoma za praktično življenje izobraziti od nauka klasičnih jezikov oproščeni bili, in se zato realnih predmetov obširneje učiti morali, tako se je v novejših časih o drugi osnovi šolski borilo, in v totem duhu so se gimnazije premenile, in to spet prvo na Nemškem, kder se je v gimnazijah, na novem temelju osnovanih, tudi povestnici, zemljepisu, prirodoslovnim predmetom, risanju zasluženo mesto dalo. Kakor k vsemu, je tudi k temu Avstrija prisiljena bila, in trebalo je potresa 48. leta, da premeni svoje gimnazije na že 40 let stari osnovi pruski. Ali pravi začetek važnosti in dobe posebnih realnih učilišč je francoski prevrat na koncu pretečenega stoletja, kder so se na temelju novih načel novi odnošaji društvenega življenja osnovali, kder je svet dosedajnega idealizovanja potisnen očevidno na polje realnega življenja. Dalje se to da pripisati silnemu napredku in razvitku realnih znanosti: procveta je tehnologija in ž njo obrtnija in kupčija. Na temelju socijalnih načel je svoboda politična, na toti osnovi samostalnost narodov, in iz nje sledi velika ideja narodnosti. Ponosen na svojo narodno moč, hoče vsaki narod drugega prekosit; v sled tega ni zadovoljen samo z umno prevago, potrebuje še materialne moči: vsaki narod tedaj hoče, da si povzdigne narodno gospodarstvo; k temu pa so realne šole, kder se za prihodnjega državljana v zgori navedenih realnih znanostih, kakor v naj bogatejših izviri narodnega gospodarstva podučevajo ne ovrgljivo potrebni pogoj.

Tirjajo tedaj in snovajo drugi in srečnejši narodi tako množino realnih šol, kder se mladež deloma neposredno za praktično življenje izobražuje, deloma za višje tehniška učilišča pripravlja; iz tega pa mora slediti, in prepriča nas vsakdanja skušnja, da so narodi, zaostavši glede ovih zavodov, zaostali tudi v materialnem stanju za drugimi narodi.

Ako pa pogledamo na zemljepisni, klimatični in prirodopisni položaj naše slovenske zemlje, bode vsaki se prepričal,

*) Zajckloster je ustanovil štajerski markgrof Ottokar leta 1151.

da je v nji dovolj faktorov za razvitek narodnega gospodarstva. Rodovitna, velika polja, brezštevna množina plodonosnih dolin, vinorodni bregovi, na kratko, le produktivna zemlja. Blago v sredi zemlje še nam ni znano, ker se še ni kdo ni vzdigovanja njegovega lotil; svobodno bi pa rekli, da se ne vkanimo, če trdimo, da tudi ona v sebi bogastvo ima, kakor se tu i tam po primerku nekaj od krije. Zraven vsega tega pa imamo najprvi pogoj gospodarskega razvitka svoj zdravi marljivi, slovenski narod, bistre glave, zdravih misli, in poštenega srca, vesel, in potrpečljiv; žalibog, da je vendar tako siromašen! Znani so sicer izviri, iz katerih so tolike nevolje naš narod poiskale; alj eden od njih je ta, da so učilišča, ktera so pri drugih narodih, kakor najvažniši pogoji materialnega blagostanja, pri nas komaj po imenu poznana.

Prva naša naloga tedaj je, da sami pripomoremo od države pa tirjamo, da nam ustanovi slovensko realno učilišče, katerih naloga je, iz mladenča izobraženega, moralnega državljanca narediti. Da bi nam kdo zavrnil, kdo nam k temu pravico da, odgovarjamo mu, da je pravica državljanov vsakega naroda, od države tirjati, da za njihovo duševno kakor materialno dobro skrbi, tako stara, ko davek. Skrbeti mora tedaj država za nas, dokler davek od nas tirja in s tim boljše, kolikor nam ga povikša.

Bodislav.

Dopisi.

Iz slov. Bistrice 23. avg. *Vpeljava slovenskega jezika v naše kancelije.* Spet je zarad tega prišel ministerski ukaz na vse politične uradnike na slovenskem Štajarju, Kranjskem, Koroškem in Primorskem, kateri se pa ne zlo razločuje od vseh poprejšnjih enakih ukazov, in menda tudi ne bo imel večjega vspeha, kakor vse poprejšnje zapovedi. G. minister priporoča (ljubše bi nam bilo, ko bi gg. ministri ne samo priporočevali ampak zapovedovali, kakor so tega navajeni v vseh drugih stvareh) „naj se za to skrbi, da se politični uradi vsemu ugibajo, kar bi Slovincem utegnilo biti povod k pravičnim pritožbam (kolikokrat so že naznanjevali Slovenci svoje pravične pritožbe, kolikokrat se nam je že vse obetalo, dopolnovalo pa dozdej še — nič; pa kaj rečem, saj smo dobili abecednik). Pred vsem, nadaljuje g. minister, naj se na to gleda, da se vse slovenske vloge brez zadržka sprejemajo in da se v prvi stopnji tudi v slovenskem jeziku reševajo in da se v vseh uradih rabi slovenščina, če to stranke žele! (Ali ni vsa ta priporočba enaka a-b-c-dniškemu ukazu? Slovenščina se mora rabiti v uradnih, ali pa tudi pisмено, ni nikjer naravnost povedano. In dostavek: če to stranke žele, so nam že znana zadnja vratica, zmirom odprta tistim, katerim je narodna ravnopravnost trn v peti.) Še to pravi g. minister, naj se ozir jemlje na to, da so gg. uradniki v slovenskih krajih zmogni slovenskega jezika, in ko bi se kazala potreba, da se napravijo potrebne prestave uradnikov.“ — To je tedaj jedro ministerskega odgovora na memorandum slovenskih državnih poslancev. Malo smo pričakovali po abecedniku, vendar smo se nadjali, da se bo vsaj nekaj zgodilo, da se bo resno zapovedovalo, od tega in tega časa (v 4, 6 mescih) se mora po vsem Slovenskem začeti slovensko uradovanje. Mesto takega ukaza prišla je pohlevna priporočba, od ktere se bo nekaj dni govorilo po uradnih, potem pa bo mirno šla ad acta, češ da nobena stranka ni izrekala želje. Še nekaj. Dostavljeno je temu ukazu, da na Štajarskem se bo prav lahko slovenski uradovalo, ker so razun 10 izmed 131 državnih uradnikov vsi zmogni slov. jezika. To pač mora biti velika pomota in menda se je le hotelo reči, da med vsemi 131 jih je samo 10, kateri bi kaj znali rabiti slovenščino ustmeno in tudi pisмено. Ta še ne zna slovenski, kateri popačeno lomi nekatere slovenske besede, zmešane z nemškimi, tako da ga more razumeti le bistroumen naš kmet. Od takega zlobodranja do popolnega znanja slovenščine je še neizmerno velik korak. Ta korak pa ti gospodje ne bodo stopili naprej, dokler se ne bo izrekel končni rok (termin), po katerem se začne slovensko uradovanje. Dokler se to ne zgodi, bodo vse take zapovedi brez vspeha in slovenščina ostala rečna pastrka. Tega pa, za Boga, si mi Slovenci za Avstrijo nismo zaslužili. Vselej v najnevarnejših nevihtah, stali smo zvesto za slavno ces. rodbino in za obstanek Avstrije. Zato bi pa tudi radi vsaj enkrat uživali enake pravice z drugimi narodi našega cesarstva. Naj pomislijo državniki, ki zdaj v rokah

držijo krmilo Avstrije, da morebiti, nenadama pride huda ura, v kterej bo šlo za obstanek države. Naj torej prenehajo stiskati nas Slovence k steni. Sedemnajst milijonov nas je v Avstriji, tedaj več kot polovica vseh prebivalcev. Mi ne tirjamo nič prenapetega, mi nočemo razdirati cesarstva, pa tudi tega nismo volje, žrtvovati našo narodnost na oltarju nikdar stih Madjarov in Nemcev. Spoznali smo, da nas stoletno ponemčevanje ni spravilo za eno stopnjo naprej, temuč nas zadržavalo v nevednosti, nam torej bilo v veliko nesrečo. Zdaj pa, ko smo začeli se poprijeti domačega jezika, brati slovenske časnike in knjige, katerih na tisoče vsako leto pride med prosto ljudstvo*), se je tudi širila omika med nami, in lahko bi se povekševalo občno blagostanja, ko bi mi našli podpore tam, od kod imamo pravico, jo pričakovati. Še enkrat kličemo našim državnikom: dopolnite nam naše pravične želje in ne podkoplajte sami zaupanja ljudstva do vlade, kajti če pravi prislovica, da pridna žena podpira tri ogle hiše, se lahko reče še z večjo pravico, da zaupanje in ljubezen narodov podpirata vse štiri ogle države.

Iz Maribora. V nedeljo 25. t. m. je bila v naši novi čitavniški dvorani prva mala beseda, pri kateri se je igrala gledišna igra „Strup“. Igrali so jo vrli naši dobrovolci in sicer tako dobro, da je vse zadovoljno bilo in da se je želja izrekla, naj bi se spet v kratkem kaka šaloigra na oder spravila. Če ravno smo oznanili samo malo besedo, je vendar došlo toliko ljudi, da je naša prav velika čitavnična dvorana celo polna bila (bilo je više 200 ljudi) in da se je že pri tej prvi besedi zadosti jasno pokazalo, da nam je take dvorane že davno potrebno bilo. Naj bolj pa nas je razveselilo to, da so nas obiskali dragi naši brati iz Ptujja, sv. Lenarta in iz rodoljubnega Frauhamja, sploh pa tudi, da je bilo pri besedi mnogo kmetiških ljudi, kar želimo, da bi se večkrat zgodilo. — Tudi lepe narodne pesmi so se glasile, ktere so posebno lepo pevali Frauhamčani. — Hvala jim in vsem rodoljubom, kteri so nas obiskali!

Iz Brežec. S. K. Tetka „Tagespošta“ je 19. t. m. zopet dobila mastni grizelj, ki ji bo gotovo življenje za nekoliko let podaljšan. Došel ji je namreč iz naših nemško-liberalnih Brežec dopis, ki puhti golega sovraštva do sv. vere in bogočastja, dopis, ki ga je zapečatila nesramna laž in nevednost. — Povej, ljubi „Gospodar“, tistemu dopisniku, da božji poti niti v moralnem, niti v ekonomičnem oziru kmetu škodljivi niso.**) Če se vbogi kmet teden za tjednom celi dan trudi in vbija, da si pridela potrebnega kruha, zakaj bi se mu zamerilo, ako išče tolažbe in pomoči v svojem težavnem stanu tam, kamor ga srce vleče, pri tistem, od kterege ves blagoslov pride? — Smili se nam v srce dopisnik, ako se boji, da bi zavoljo treh romarskih dnevov, ki jih v Brežcah imamo (14. febr., 2. in 16. avg.) gospodarsko delo v treh deželah (na Kranjskem, Hrvaškem in Štajarskem) vtegnolo tako zaostati, da ne bi on imel kaj jesti. Omilujemo ga pa tudi, ker ga srce grozno boli, da na breških semnjih se ne snide toliko ljudi, kakor pri sv. Roku češ, da celi semenjski dan pohajkovati in se po krčmah potikati ni tolika zguba zlatega časa, kakor na praznik priljubljenega svetnika biti pri sv. maši. — Pustite, pustite, gospod dopisnik, ljudstvu še tisto iskričo vere in pobožnosti, ki jo ljudje vkljub vsemu zapeljevanju in pohujšanju, hvala Bogu, še imajo. — Čuditi se je le, da ljudje, ki znabiti v celem letu ne vidijo znotrajne crkvene stene, se toliko ponižajo, da pridejo opazovat, kaj kršanski romarji 18. avgusta v cerkvi sv. Roka delajo. Bolj verjetno nam se zdi, da je dopisnik rajši poslal drugega ogleduha; saj tudi kovač ima klešče, da mu ni treba razbeljenega železa prijemati s roko. — Če je temu tako, potem smemo povedati dopisniku, da si je prav nerodnega in celo nevednega sporočevalca izbral. Zakaj čeravno so „večeri tako lepi in jasni“ je vendar tisti oglednik prav slabo vidil. Tam na ledini za cerkvo so sedeli vtrujeni romarji iz Hrvaškega, in se okrepčevali s lukom (čebulom) in s požirkom seboj prinesenega vina. To imenuje slabovidni ogleduh „irdischen Genüßsen fröhnen.“ Izraz pa: „alle Andacht verges-

*) Samo družba sv. Mohorja je razposlala letos nad 10.000 vezkov slov. knjig. Naj nam še oporeka kdo, da Slovenci nimajo svojih knjig in jih nočejo brati, ker jih ne razumejo.

**) Mislimo, da g. dopisatelj sam nikakor neodobrava napak, ktere se v časih na stezi „na božjo pot“ godijo. Vred.

send" mu je menda na misel prišel, ko je vidil še pozno v mrak spovednice obležene od spokornih kristjanov. Prejelo jih je pri letošnji slovesnosti čez tisoč romarjev sv. zakramente. Drugi romarji so si v krčmah iskali živeža in prenočišča, in to je ogleduhu: „Bachanalien und Orgien.“ Naj pove dopisnik: če so to bahanalije in orgije, ako truden popotnik v krčmi sedi in se okrepcuje, če znabiti tudi kupico vina več pije, kakor navadno — kaj pa je tisto, ako se v nedelje in praznike med predpoldansko službo božjo pet seznjev od crkve prek ceste vriska in poje, gôde in razsaja, pije in pleše? Se ve da to niso orgije, ker ni zraven katoliških romarjev. — In kaj briga ogleduha to, kako romarji skazujejo svetniku čast? Lepše in manj zaničljivo je vendar še okoli altarja po kolenih plaziti, kakor okoli živih človeških malikov laziti in jim roke lizati.

Še pri drugi reči so sporočevavca dopisnikovega oči goljfafe. Vidil je namreč — on sam — gotovo samo v duhu celo čredo prascev in kokoši, in celi kup svinskih gnjat in plečet, ki so jih neki romarji darovali sv. Roku za „odpustek grehov“.* Ne drugi ljudje, ne crkveni predstojniki so kaj od tih reči vidili; nekoliko pišet in zrnja so romarji darovali, in sicer ne za odpuščanje grehov, ampak iz hvaležnosti Bogu za sprijete dobrote. Nikdo pa ne more zabraniti vernikom, ako prostovoljno hočejo crkvi kaj darovati, in sicer od svojih pridelkov, zato ker dnarja pomanjkuje. Svetujemo toraj dopisniku, naj pošlje svojega ogleduha v toplice, da si ozdravi slabe oči, in naj mu da seboj za kratek čas kaki grško-latinsko-nemški rečnik. Beračev se pri vsaki romarski crkvi dovolj najde, tedaj tudi v Brežcah. — Zagotovimo pa dopisnika „Tagespošte“, da jih sv. Rok ni nikdar nalaš povabil. In da niso sitni in nadležni ali celo razujzdani, zato ima policija skrbeti, ne pa crkva. Sicer pa je sporočevavec tudi v tem oziru skoz prevelika očala pogledal. Ne pišite vendar vsega hudega, kar se godi, na rajtengo božjih potov.

Ti pa, dragi slovenski kmet, ostani v kljub vsemu zasmešovanju stanovit in vedi, da tisti, ki ti hočejo vero vzeti, naj dražje blago, ki ga imaš, ti bodo tudi v drugih priložnostih, kadar pri njih sveta iščeš — krivi preroki.

Iz Središča 25. t. m. Štrašna suša je sušila silje na polju in grozdje v gorica mesca avgusta. Z veseljem je kmet 24. t. m. gledal, kako se je nebo meglo, ker je upal dobrega deža. Pa glej! jegovo veselje se je hitro v žalost spremenilo. Iz hrvaških gor se je bližala strašna črna megla po Dravi, strašen vihar nastane, ki je celo drevje lomil, dež in toča je šla, ktera je zadela lutomerske gorice posebno Jeruzalem in Brebrovnik. Kako veliko škodo je vihar in toča napravila se še celo ne ve. Da bi le Bog to ohranil, kar še je ostalo, drugače kmet spet dač plačevati ne bo mogel.

Beseda na častni spomin pokojnemu Antonu. Krempljnu bode se obhajala 15. septembra pri Mali nedelji.

Novičar.

Iz Zagreba se piše: V Slavoniji se je začelo proti narodnim ravno tako nastopati kakor v Reki. Veliki župan je s sklepom od 4. t. m. del ob službo izvrstnega in narodnega Vatroslav-a Broš-a namestnika županijskega bilježnika. — V Diakovar, kder je sedež našega velečastitega vladike J. Strossmajer-ja se je vrinolo mnogo vojakov. — Madžaroni dobro vejo, da je on nepremakljiva skala narodne stranke.

Pravi se, da bodo tudi službe izgubili: Tuškan v Zagrebu, Milič v Varaždinu in Derkoš v Oseku. Vsi trije so sodniški prisedniki in narodni.

— Francoski cesar in cesarica, naš cesar in cesarica so bili v Solnogradu skupej od 18. do 23. t. m. — Tudi baron Beust se je tamo pogovarjal z francoskim ministrom. Kaj se je pri ti priložnosti izkovalo, to še se celo ne ve, toliko se vendar more reči, da Napoleon ni došel v Solnograd samo obiskavat našega cesarja. — Govori se, da se bo napravila zveza Francosko - Avstrijsko - Angleško - Taljansko - Turška poti zvezi Pruske z Rusijo? — Pa naj se kuje, kar se koli hoče, če le ne bo Avstriji na nesrečo! —

— Pravi se, da je Napoleon v Solnogradu rekel: „Slovansko pitanje je za Avstrijo zlo važno in krivo

*) „Sündenablass“! Quid hoc, gospod dopisnik?

ravnano lahko pogibelno postane“. Globoke politike sicer v teh besedah ni, ker to vsaki mora reči, kateri le malo misli, — samo nekteri gospodje tega nočejo pripustiti!

— Naš cesar in cesarica bosta potovala 26. oktobra t. l. v Pariz, kamor dojde tudi on isti čas brz, ko ne, angleška kraljica Viktorija.

— Danes se bode prenesla česka korona iz Dunaja nazaj v Prago, kder se že pripravljajo velike slovesnosti.

— *Združenje Hrvaškega z Ogersko* se je začelo zlo naglo vršiti; kakor so že finančne uradnije postavljene pod ogrsko ministrstvo, tako bodo tudi od 1. oktobra hrvaške pošte in telegrafije. Pričakuje se po takem, da se bo tudi odstavilo mnogo hrvaških uradnikov, ki so tako značajni, da nočejo pod madžarski kalpak.

— Srbska se zlo k vojski pripravlja in zatoraj se je tudi na srbski meji začela turška armada kupčiti.

— Znani Czeh na Reki se je zelo trudil, da bi se narodnim fajmeštrom, Potučnjaku, Juretiču in Dobrili fare vzele, ker so pre proti njegovemu prizadevanju delali. Ali biskop senjski se je ti tirjatvi gospoda Czeha določno uprl, v pismu poslanem naj višemu uradu imenovane gospode fajmeštre možato branil in zraven tudi korake storil, da v prihodnjic g. Czehu slja preide v drugič kaj takega zahtevati; Pač ju-naški biskop to. Da bi jih bilo več takih.

Nesramna laž. Pod naslovom: Ruske slovnice za šolska darila prinaša „Marburger Zeitung“ sledečo laž: „24. t. m. je bil pri sv. Magdaleni (Mariborskem predmestju) šolski izpit, med darili so bile tudi ruske slovnice, ktere je tukaj bivajoči zdravnik dr. Prelog, deželni poslanec za Lutomer v razdelitev izročil. Gospod Perko in Bretzl, ki sta bila ko šolska ogleda pri izpitu, sta poslala te knjige darovavcu nazaj.“ — Mi si pridržimo postavno pot takim lažnikom poiskati zasluženo mesto. Za danes le toliko: Laž je, da je dr. Prelog komu ponujal kako knjigo; učitelj od sv. Magdalene je prišel jih sam prosit; dozdevne knjige niso bile ruske slovnice ampak „Razlagove pesmarice“; knjige se dr. Prelog-u niso nazaj poslale, ampak razdelile. — Kakor vsaka tako ima tudi ta laž kratke noge, kajti urednik „Marb. Ztg.“ je že dr. Preloga za božjo voljo prosil odpuščenja. — „Freiheit, Wohlstand, Bildung für alle“ ta naslov nosi mariborska „öffentliche Meinung“ kot motto na svojem čelu v predalih svojih pa kuje laži, obrekovanje in dušno beračijo.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaždinu		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.
Pšenice vagan (drevenka)	4 50	4 50	5 —	4 40				
Rži	2 85	2 85	3 60	3 —				
Ječmena	2 30	2 80	2 80	2 40				
Ovsa	1 40	1 40	1 60	1 40				
Turšice (kuruze) vagan	3 —	3 5	3 30	3 10				
Ajde	2 40	2 95	3 20	—				
Prosa	2 60	—	3 5	—				
Krompirja	1 30	— 85	1 —	1 10				
Govedine funt	— 16	— 22	— 22	— 24				
Teletine	— 20	— 24	— 24	— 26				
Svinjetine črstv funt	— 24	— 24	— 24	— 24				
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	8 50	—	6 90	7 80				
„ 18" „ „	—	4 20	—	—				
„ 36" mehkih „	5 50	—	5 —	5 80				
„ 18" „ „	—	3 10	—	—				
Oglenja iz trdega lesa vagan	— 80	—	— 40	— 40				
„ „ mehkega „ „	— 60	—	— 40	— 95				
Sena cent	1 —	— 80	— 40	— 80				
Slame cent v šopah	— 90	—	— 35	— 60				
„ „ za steljo	— 60	—	—	—				
Slanine (špeha) cent	36	— 40	— 40	— 40				
Jajec, šest za	— 10	— 10	—	—				

Cesarski zlat velja 5 fl. 94 kr. a. v.

Ažijo srebra 122.25.

Narodno drž. posojilo 66.50.

Loterijine srečke.

V Trstu 24. avgusta 1867: **51 4 33 37 35**

Prihodnje srečkanje je 7. septembra 1867.

V Gradcu 21. avgusta 1867: **57 59 48 49 18**

Prihodnje srečkanje je 31. avgusta 1867.